

Stefánia

TÁRSASÁG • KULTÚRA • IFJÚSÁG • BŰNÜGY • SPORT

Juhász Gyula és Póczó Ferkó

Egy költő, egy cigány

Czutor Pál emlékének

A cigányzenészek világában a dicsőség koronáját mindig a primások fejére illesztették. Mi tagadás, így is van ez rendjén. A zenekar többi tagjáról, bármilyen kitűnő muzikusok voltak is, ritkán jött föl a szó. Szinte a nevét sem ismerjük már olyan varázsos kezű cimbalmosoknak, mint *Budai János*, *Budai Ferenc* meg *Póczó Ferkó*.

A nagyhírű cimbalmos, Póczó Ferkó több kisebb-nagyobb zenekar után Kukacnak, a máig fénylő nevű *Urbán Lajosnak* a bandájában játszott 17 hosszú éven át, a 10-es évek legelejéig. *Juhász Gyula*, aki újságírók és más kapa-kaszakerülők társaságában szívesen töltött pár göndülő órát a szegedi kisvendéglőkben, barátságot kötött Póczó Ferkóval, mindenki Cimbijével. Kettejük meleg kapcsolatáról *Nagymihály Sándor*, a Délmagyarország egykori munkatársa jegyzett föl érdekes adatokat.

A zenekari szünetekben Cimbí odaült Juhász mellé egy kis beszélgetésre és büszkén mondogatta:

– Egy költő, egy cigány...

A máról-holnapra élő Juhász ilyenkor cigarettával kínálta a muzsikust, és kedvesen évődött vele:

– Na, fogd Cimbí, és fújd a füstöt, hátha jobban sírnak a hűrok!

Sírtak is, zokogtak is, mikor Ferkó a hangszer fölé hajolt, és egymás után verte ki a költőnek a szívbe markoló nótákat.

– Te vagy a világ legnagyobb cimbalmosa – dicsérte Juhász egy hajnalba szaladt éjszakán.

És mivel a világ olyat még nem pipált, hogy a cimbalom királya holmi bandafegyelem alatt álljon, Ferkó másnap kilépett Kukac zenekarából és önállósította magát. A sokhúru cimbalom magában is szépen szól, hangja betölti a termet, így Cimbí egyedül is elbodogult a muzsikusi pályán.

– Csak Dankó-nótát, Cimbí – mondta neki Juhász – mert csak így tudsz érvényesülni!

Póczó Ferkó megfogadta a költő tanácsát. A vásárhelyi *Czutor Béla*, majd a szegedi *Erdélyi Kálmán* halála után a 20-as években messze környéken ő volt a Dankó-dalok legjobb ismerője.

A tizennégyes háború idején – és a következő években – Cimbí a Klauzál téri Európa szálló szüntetésében ütötte föl tanyáját. Minden valamirevaló borívó megfordult itt abban az időben, részint *Szarka Pista* bátyánk borának szempontjából, részint azért, hogy Cimbí játékában gyönyörködhessen. Sűrűn hullott a vetőpénz a tányérra, és amikor

a záróra elérkezett, a cimbalom művésze elégedetten csinált kasszát.

A szegediek 1924-ben ünnepelték Póczó Ferkó cimbalmosi működésének 40. évfordulóját. Szeptember 13-án, szombaton cigánybált rendeztek tiszteletére az újszegedi Vigadóban. A főrendezői tiszteit *Károlyi Árpád* primás vállalta magára. Az ő bandáján kívül föllépett az egyetemi zenekar, *Fodor László* Cimbí nótáiból énekelt, az üdvözlőbeszédet *Szakács József* mondja, majd Balogh Béla ügyvéd előadása következett Életképek a cigányvilágból címmel. A korabeli sajtó szerint Cimbí „könnyekig meghatva válaszolt” a jókívánságokra. A műsor után *Kótay Jenő*, a Pestről Szegedre került primás és zenekara húzta reggelig.

Juhász, minden tehetség támogatója és ösztönzője nótacsínálásra bízta barátját. A megszületett nóták Dankó zenei világát tükrözték: egyszerű, díszítés nélküli dallamvezetésükkel közelebb álltak a népdalhoz, mint a műdalhoz.

A Magyar nóták című két dala Szegeden jelent meg 1911-ben. Az egyik szövegét (Valahol az erdő mélyén suhogó szél kerekedik) *Gracza János* szegedi újságíró, a másikat (Az asszonyok nem szeretnek) *Boross György* írta. A gazdagon díszített, gondosan tervezett címlap az Engelnymoda litográfiai hozzáértését dicséri. *Ferenc Ferdinánd* vagy a gyakran visszatérő *Nikolájevics nagyherceg* is szívesen hallgatta. Hullott is a bankó számatlanul, mikor Kukac keresztbe tette a vonót, és halkan rákezdett a muszka nagyherceg kedves nótájára:

*Rácsos kapu, rácsos ablak,
Nemsokára itten hagylak,
Elmegyek én csendben, könnyen,
Kí se csordul tán a könnyem...*

Másik kottájának címe: *Piros pipacs, búzavirág...* Alcíme: Három szögedi nóta. Szövegét írta: *Molnár Sándor*. Ime, a dalok kezdősorai: *Jaj de sokszor muzsika szólt az ablakod alatt, Kertünk alján kinyílt az jázminág, Piros pipacs, búzavirág, sárga repce.* A szövegíró minden bizonnyal a színházi díszlettervező *Molnár Sándor* volt, aki szabad idejében szívesen festeggett és írogatott. A kottán évszám nincs, a szerény külső a 20-as évek szükségességére utal.

Póczó Ferkó kiadott két megzenésített Szabolcska-verset is: *Édes jó anyámnak a neve napjára, Piros bortól lettem részeg.* E kotta is évszám nélkül jelent meg.

Cimbí gyakran panaszkodott, hogy

nincs megfelelő nótaszöveg. Ha valami tollforgató toppant be az Európába, órákig ingyen játszott neki zene alá való szöveg reményében. A legnagyobb álma az volt, hogy Juhász valamelyik versét megzenésíthesse. A költő azonban nehezen állt kötélnek. Igaz, még a békeidőkben megígérte, hogy kedvére való siller mellett kirímeli a szöveget, de a nótacsínálásból csak nem lett semmi. Nem egyszer hozta úgy az alkalom, hogy Juhász papírt simított maga elé, kortyintott a buckaiból, szimfóniájából kedvére bodorította a füstkarikákat, és megszületett a vers a piroskockás abroszon. Cimbí csak olvasta, olvasta, aztán lemondóan megszólalt:

– *Gyulám, ez a vers kotta nélkül is zené! Csak rontanék rajta, ha cigánylelkemmel dalba szorítanám...*

1927-ben aztán úgy igazította a jósors, hogy a Kossuth Lajos sugárút eleji Raffay-vendéglőben elkészült a megfelelőnek találtatott Juhász-vers! Cimbí úgy érezte, hogy ezt már kottára lehet fogni. *Raffay Ferencné*, azaz a Kegyelmes asszony – röviden csak *Kegy mama* – vendéglőjében asztalról-asztalra járt a kézirat. Ferkó örömeiben igencsak a kalap alá szedett, a vers pedig reggelre – valamelyik vendég kezén – szórán-szálán eltűnt. Szegény Cimbí hónapokig nem mert a költő szeme elé kerülni...

1928/29 telén Juhász végre megszánta vigasztalhatatlan barátját, és két nótaszöveget nyomott a kezébe:

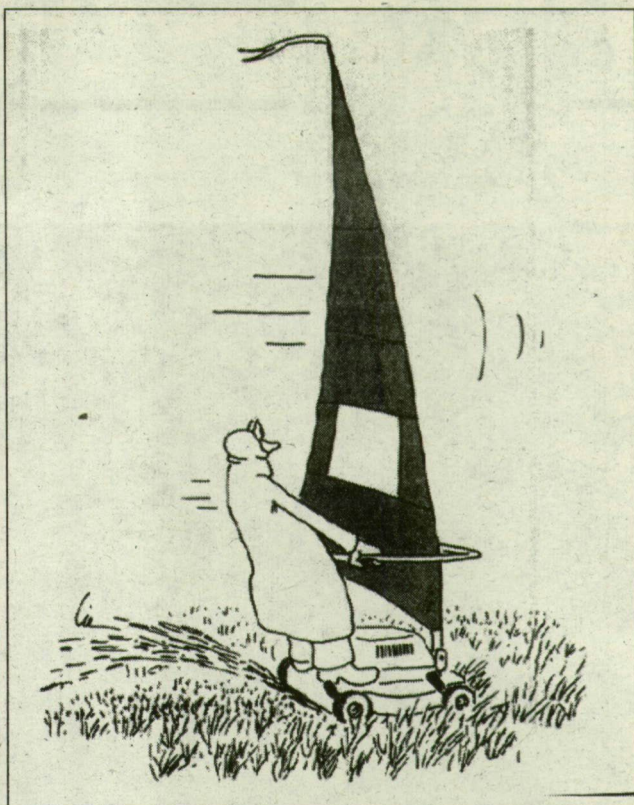
*Gyönyörű szép május éjjel, fáj a szívem nékem,
Elmerült az üdvösségem valaki szemében.
Ha ez a szem rám ragyogna, szép május éjben,
Minden csillag lehullana s ő ragyogna nékem.*

Cimbí művészellek megérezte, hogy ezek nem azok a mívés Juhász-versek, melyek nem viselik el a népies műdal kereteit. A költő magyarnóta-szöveget írt, ám magas színvonalon, búgó vadgalambok, hajladozó nyárfák és az egyéb szokásos kellékek nélkül.

Cimbí kottája 1929 februárjában jelent meg. Juhász már nem láthatta: Budapestre utazott kezelésre, és csak júliusban jött haza néhány napra. A sok látogató egymásnak adta a kilincset. Köztük volt Póczó Ferkó is, kezében a kottával, szemében néhány elmorzsolts könnyecseppel. Juhász átölelte, és maga mellé ültette a muzsikust lelki cigányt. A költő halkan mormolta a sorokat, Cimbí pedig dúdolta hozzá a lelkéből lelkedzett dallamot.

A Fodor utcai kis szobában úgy ültek egymás mellett, mint a boldog békeidőkben: *egy költő, egy cigány...*

Apró Ferenc



A hét karikatúrája

Fű – lovas,
avagy energiatakarékos parkgondozás

A nincs

Ha volna tízmillióm, nyitnék egy gyönyörű kisvendéglőt... – hallom egyik ismerősömtől. A másik szerényebb: Ha lenne ötmillióm, vennék egy szép lakást, meg egy jó kocsit... A harmadik még kisebbet álmodik: Hej, ha valaki megdobna

százezerrel, elutaznék a Kanári-szigetekre!... Kifizetném én a gázt, – magyarázza a negyedik – ha csak az infláció felével lépést tartana a nyugdíjam...

Hát az se mindegy, hogy mennyi nincs?

Sz. S. I.

Nem semmi...

– Micsoda szivacs! Tegnap mi volt, ne tudd meg. Sasolok a moziban a fazonnal, t'od má', azza', amék az ólammal szembe héderezik, kifelé meg elpörget a szuzukijával. En meg koptassam a léceimet. Tök meg voltam zuhanva.

– Kiakadás!

– Csöppet! Rosszul vagyok ettől a csókától!

– Na én aztán kitapétáztam volna vele a járdát, az tuti.

– Magadnál vagy? Bunyózik, mint állat.

– Nem buláj!

– Gondolhatod. Erre elcsápolok a Dugó placra. Lepusztult egy hely. Leteszem magam. Ez kell csak a ködagyú zombinak a sarkon. Tisztára rámharapott, csak úgy guvasztotta rám a szemeit. Na gondolom, ez mingyá rámtapad, aztán győzzem levakarni. Ohne vicc, már mellettem is kevert.

– Durva!

– Dögre untam, mondom is neki: na startolj el, öcsi. Tele volt vele a nyúltagyam is, de mintha lebetonozták volna. Ráadásul olyan sötét volt, hogy világított a szájában a negró. Erre nem felém kúszik egy dögös hapsi, villogtat mint ufó, de amikor meglátott ezzel a kreténnel, angolosan ellibeggett.

– Égő!

– Kikattanva elszambáztam. Egy kanyim se volt, akartam tarhálni egy tízest, de csak koppantam. Blamahegyek!

– Hangyányit.

– Császkáltam még, aszt hazatéptem.

– Ne nyúdd szét ezen az agyad, törölj! Inkább vágódj be a mitcsubishimba, elviszlek egy körre. Na mit szólsz?

– Vaó! Tök szupi ez a porse!

– Nekem mondog.

– Trombita?

– Dugulj el! Egész nyáron mertem érte a ganéjt.

– Csúcs fej vagy! Tökre bírlak! Nyisd ki már azt a kedilleket, aszt tűzz!

A szlengeket összegyűjtötte: Farkas Ildikó

Manczy válaszol

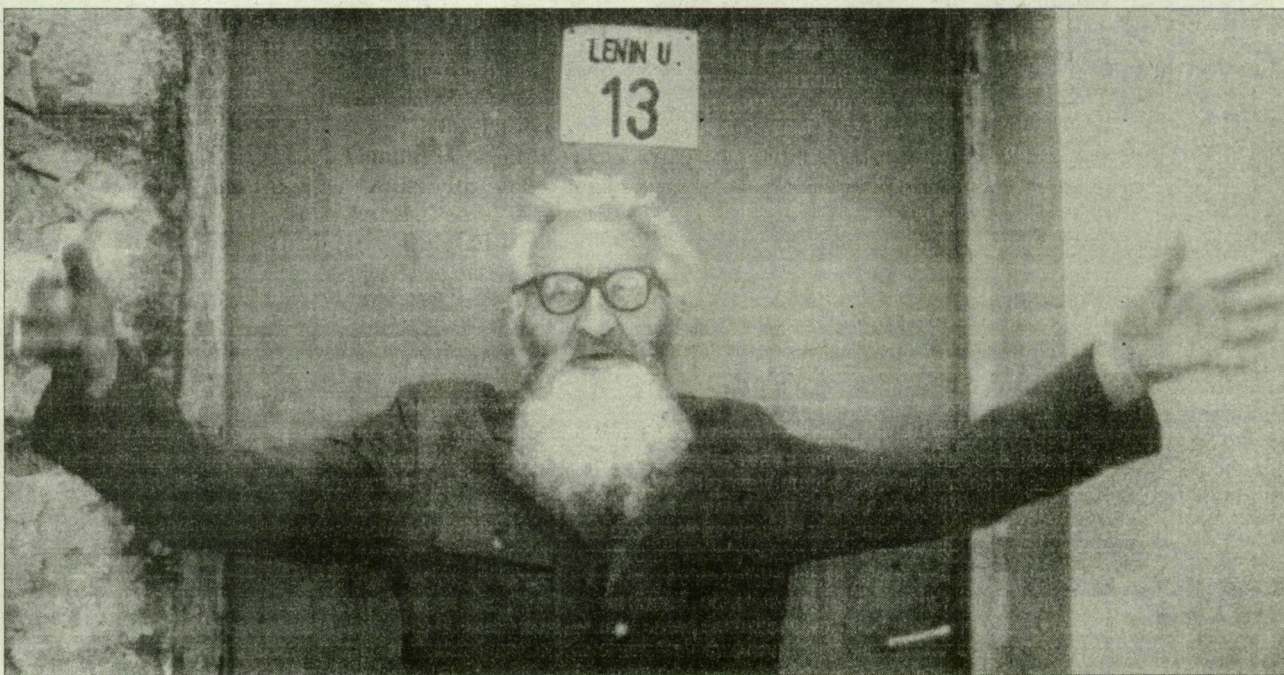
A világvégével kapcsolatban már egyszer választ adtam teljesen reményt vesztett olvasónknak. Egy másik (ahogyan ő írta) hűséges olvasónk ezúttal – ha nem is a világvége kapcsán – balsejtelmait írta meg, s meglehetősen reménytelennek tartja az előttünk álló 1993-as esztendőt. Ugyanis egy professzor kinézetű ember szájából azt hallotta az egyes villamos megállójában, hogy az idei Szilveszter péntek 13-ra esik, és legnagyobb felháborodására a professzor kinézetű férfi társa ezen még nevetett is. Lehet, hogy a tudósok ezen nevetnek, de nekem megfagy az ereimben a vér, ha az idei Szilveszterre gondolok – írja kétségbeesve hűséges olvasónk.

Azért nem eszik ilyen forrón a virslit – még Szilveszterkor sem. Bár azt sem állítom, hogy a kritikus események egybeesése a „bűvös dátumokkal” pusztán a véletlen műve lehet. Mégis azt mondom, jobb, ha átgondolja a professzorszerű férfi állítását, és a társa mosolyából kiindulva megfajti az ügyet. Annnyit még segítek, hogy Szilveszter az elmúlt években mindig 31-re esett. Puff!

Egy rövid levél arról szólt, azon húzta föl magát olvasónk, hogy a tragárság beköltözött a szépirodalomba.

Amennyiben ön még nem káromkodott, életében soha nem került olyan felhevült állapotba, hogy egy b. meget kiröppentett volna száján, akkor ön vesse az első követ... Ha viszont már káromkodott így, vagy közel így, akkor csak úgy vesse az első követ, ha az a nyakába van kötve. Puff!

(manczy)



A hét fotója:

Próféta '92

(Fotó: Enyedi Zoltán)